

## افزایش بی‌اعتمادی در جامعه

گزارش وضع اجتماعی زنان در ایران عصر روز دوشنبه رونمایی شد. این گزارش که برای نخستین بار در ایران و توسط موسسه رحمان انجام شده، به وضع اجتماعی زنان در سال‌های ۸۰ تا ۹۰ می‌پردازد و مجموعه‌ای از جامعه‌شناسان و پژوهشگران آن را نوشته و منتشر کرده‌اند.

گزارش وضع اجتماعی زنان در ایران عصر روز دوشنبه رونمایی شد. این گزارش که برای نخستین بار در ایران و توسط موسسه رحمان انجام شده، به وضع اجتماعی زنان در سال‌های ۸۰ تا ۹۰ می‌پردازد و مجموعه‌ای از جامعه‌شناسان و پژوهشگران آن را نوشته و منتشر کرده‌اند.

به گزارش سلامت نیوز، روزنامه شهروند در ادامه نوشت: در مراسم رونمایی کتاب گزارش وضع اجتماعی زنان در ایران خیلی‌ها آمده بودند؛ تعدادی از جامعه‌شناسان تا نویسندگان این کتاب. «مصطفی معین»، وزیر پیشین علوم و رئیس هیأت امنای موسسه پژوهش رحمان در ابتدای مراسم رونمایی این کتاب سخنرانی کرد. او در سخنانش گفت که ۴ درصد نمایندگان زن مجلس یا بخش خاموش‌اند یا مخالف حقوق زنان: «براساس گزارش‌های جهانی به‌طور متوسط ۲۲ درصد اعضای پارلمان‌ها را زنان تشکیل می‌دهند اما در ایران این شاخص ۴ درصد است که همین میزان نیز ۴ درصد خاموش و یا مخالف حقوق زنان هستند.»

معین با اعلام تعداد زنانی که در کشورهای مختلف در مجلس و دولت حضور دارند، گفت: «حضور زنان در دولت در کشورهای همسایه بسیار بیشتر از ایران است؛ مثلاً در مصر ۴، در افغانستان ۴ و در ترکیه هم ۴ وزیر زن وجود دارند. من معتقدم حالا و در آستانه انتخابات مجلس، زنان اصلاح‌طلب به جای سهمیه‌بندی تعداد زنان و مردان باید به حضور ۵۰ درصدی زنان اعتقاد داشته باشند.»

او در ادامه به بیان شاخص‌های آسیب‌پذیری اجتماعی پرداخت: «آسیب‌پذیری اجتماعی در جوامع مختلف در رابطه با استرس‌ها، تهدیدهای محیطی یا عوامل درونی به وجود می‌آید که انسجام اجتماعی را هم در معرض خطر قرار می‌دهد. شاخص‌های آسیب‌پذیری اجتماعی در کشورهای جهان سوم کم‌وبیش مشترک است که از جمله آنها می‌توان به نرخ بیکاری، وجود نداشتن اشتغال، درصد بالای فقر، به حاشیه رانده شدن زنان، کودکان، سالمندان، نرخ بالای جرم و جنایت و... اشاره کرد.»

معین ادامه داد: «در این میان بعضی شاخص‌های ما مانند تعداد قربانیان آسیب‌های اجتماعی نابسامانی‌های خانواده، شیوع اختلالات روان، حاشیه‌نشینی، احساس تبعیض و... در شرایط بحران قرار دارد؛ این در حالی است که سیاست اجتماعی مشخص برپایه پیش‌بینی مسائل و مشکلات و پیشگیری از آنها وجود ندارد. علاوه بر این مسئله چالش‌های دیگری مانند سیطره بخش‌های اقتصادی و عمرانی در نگاه مسئولان، وجود نداشتن ارتباط دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی با آسیب‌های اجتماعی و... هم در این مسائل دامن می‌زنند.»

رئیس هیأت امنای موسسه رحمان گفت که در ایران تعداد زیادی از این شاخص‌ها وجود دارد و همه اینها از این موضوع ناشی می‌شود که در جامعه ایران، انسان از جایگاه اخلاقی، دینی و اجتماعی برخوردار نیست: «مثلاً در حال حاضر حدود ۱۵ میلیون نفر در خانواده‌های ایرانی درگیر موضوع اعتیادند، سالانه ۱۵ میلیون پرونده قضائی در دادگاه‌های ما تشکیل می‌شود، از نظر رتبه شادی و نشاط، ایران جزو ۱۵ کشور آخر جهان است و... ما سال‌هاست که می‌بینیم در ایران حوزه اجتماعی و فرهنگی کشور با رویکرد انتظامی، قضائی و سیاسی مدیریت می‌شود و مردم در فرآیندهای سیاسی و ساختار قدرت از فرصت‌های برابر برخوردار نیستند. از طرف دیگر در ایران جامعه مدنی وجود ندارد و نگاه به آنها توطئه‌ای است، چون این نگاه وجود ندارد که «ان‌جی‌او»ها یا واران حکومتند.»

وزیر پیشین علوم در ادامه اطلاعات پژوهش‌هایی را اعلام کرد که در سال‌های گذشته درباره مسائل اجتماعی ایران انجام شده است: «در سال ۷۹ پژوهشی برای طرح ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان انجام و در سال ۸۳ منتشر شد که براساس نتایج آن ۸۰ درصد مردم به یکدیگر و دولت اعتماد نداشتند. اخیراً هم من شنیده‌ام که براساس بررسی‌ها، این رقم به ۹۰ درصد رسیده و

این یعنی در حال حاضر ۱۰ درصد مردم به هم اعتماد دارند. از نظر من این موضوع یک فاجعه است. یکی دیگر از پژوهش‌های مهم اجتماعی در سال ۸۶ با نام اولویت‌بندی آسیب‌ها و مسائل اجتماعی در ایران و با نظرخواهی از هزار کارشناس انجام شد. براساس نتایج این پژوهش، بیکاری و اعتیاد به ترتیب با ۸۱ و ۵۶/۶ درصد با اهمیت‌ترین و آوارگی و بیوگی با ۴ و ۴/۱ درصد کم‌اهمیت‌ترین اولویت انتخاب شدند. فقر هم با ۷۲ درصد، طلاق با ۴۱ درصد، خانواده نابسامان با ۳۵ درصد، سرقت با ۳۰ درصد و فحشا با ۲۷ درصد با اهمیت‌ترین اولویت‌های انتخاب‌شده توسط پاسخ‌دهندگان در این پژوهش بود.»

معین در ادامه گفت: «در سال ۲۰۱۵ سازمان ملل گزارشی از وضع خشونت خانگی در دنیا منتشر کرد اما به دلیل نبود اطلاعات، وضع ایران در این گزارش مشخص نیست.» او گفت که «با توجه به وضع اجتماعی حاکم تلاش کردیم تا در این موسسه پژوهش‌هایی را برای حل مسائل اجتماعی کشور انجام دهیم که نخستین پژوهش ما وضع مسائل اجتماعی در کشور و دومی پژوهش ما گزارش وضع اجتماعی زنان در دهه ۸۰ بود.»

«اشرف بروجردی»، معاون پیشین اجتماعی وزارت کشور و عضو پژوهشگاه علوم انسانی، دومین سخنران این مراسم بود. او ابتدا گفت که در حال حاضر مسئولان و مدیران نظام به مسائل اجتماعی حساس شده‌اند: «برای بررسی مسائل اجتماعی باید به پیشینه برخورد با آنها در دولت‌های گذشته بپردازم. در سال ۸۰ پیشنهادی از طرف وزارت کشور به دولت رفت و در سال ۸۲ شورای اجتماعی کشور تشکیل شد اما در دولت نهم و دهم این مسئله بسیار کم‌رنگ شد چون در این دولت‌ها به مسائل اجتماعی با نگاه امنیتی نگاه می‌شد. در حال حاضر اما همه مسئولان نظام بالاخره به این نتیجه رسیده‌اند که باید مسائل اجتماعی را با نگاه خاص ببینند چراکه تجربه نشان داده در حل مسائل اجتماعی باید اقبال و اراده جمعی وجود داشته باشد.»

بروجردی در ادامه گفت: دولت نهم و دهم افزایش حضور زنان در دانشگاه‌ها را خطر تلقی می‌کرد: «امروز بار دیگر مسئولان ما به مسائل اجتماعی حساس شده‌اند که نتیجه آن به تصویب شکل‌گیری سازمان امور اجتماعی منتهی شده، در حالی که مسائل اجتماعی مسائل جمعی هستند و تا نگاهی مشترک درباره آنها میان آحاد جامعه شکل نگیرد، این مسائل حل نمی‌شود. مسائل زنان هم دچار چنین وضعیتی هستند. از یک طرف نگاهی وجود دارد که زن را در خدمت دیگران می‌بیند و از طرف دیگر نگاه دیگری است که زنان را موجودات بدتر از دیگران می‌شمارد که هر دوی این نگاه‌ها می‌توانند آسیب‌زا باشد. جایگاه زنان در روابط اجتماعی و تعیین منزلت و موقعیت آنها در جامعه باید مورد بررسی قرار بگیرد تا بتوانیم به شناخت خوبی از وضع اجتماعی زنان برسیم.»

او با بیان این‌که در سال ۸۲ میزان زنان ورودی به دانشگاه‌ها ۶۸ درصد بود، گفت: «دولت بعد از اصلاحات این مسئله را یک مخاطره تلقی کرد و نتیجه آن شد که در دو سال آخر دولت دهم این عدد به ۵۳ درصد رسید. ما در شورای اجتماعی کشور در دوره اصلاحات بحث شکل‌گیری خانه‌های امن را در شورای اجتماعی مصوب کردیم تا زنانی که در خانه مورد خشونت قرار گرفتند، پناهگاهی داشته باشند اما ناگهان این مصوبه با موج مخالفت روبه‌رو شد که اگر زنی هوس کند خانه را ترک کند و به خانه امن برود، ناشزه تلقی می‌شود و می‌توان علیه دولت اقامه دعوا کرد. بنابراین شاهدیم اختلاف دیدگاه‌ها چه تاثیری داشته است. یکی از راه‌های حل مشکلات و مسائل زنان حضور زنان در عرصه قانونگذاری و اجراست که می‌تواند چشم‌اندازی برای رسیدن زنان به بالندی را ترسیم کنند.»

«فاطمه جواهری»، استاد دانشگاه خوارزمی و مدیر پروژه تدوین کتاب گزارش وضع اجتماعی زنان در ایران بین سال‌های ۸۰ و ۹۰ آخرین سخنران این مراسم بود. او گفت که اگرچه وضع زنان در حوزه سلامت و بهداشت پیشرفت بسیار خوبی داشته اما در سطح کلان با مشکلاتی در حوزه زنان روبه‌رو هستیم: «یکی از مهم‌ترین مشکلات ما در ارتباط با زنان نبود فهم مشترک از مسئله زن در کشور است. زمانی که مسئولان روشنفکر و... گمان می‌کنند زن منشأ خطر و فساد در جامعه است، خود به خود متناسب با این فهم سیاست‌گذاری می‌کند و گروهی نیز در طرف دیگر ماجرا قایل به حقوق زنان هستند که این تداخل فکری مدیران جامعه و زنان را دچار مشکل کرده است.»

او در ادامه درباره کتاب گزارش وضع اجتماعی زنان در ایران بین سال‌های ۸۰ و ۹۰ گفت: «این کتاب در سه سطح خرد، متوسط و کلان به بررسی وضع زنان پرداخته و وجه تمایز آن مقایسه وضع زنان با دهه‌های قبل و با وضع مردان است. از نظر محتوایی ۲۴ مقاله تدوین‌شده در این گزارش نشان می‌دهد که زنان در عرصه‌های فردی به‌ویژه در دموکراسی، سلامت و تحصیلات ارتقای وضع یافته‌اند اما این مسئله به معنای بهتر شدن وضع آنها نسبت به مردان نیست و همچنان از این نظر شکاف‌ها برطرف نشده اما به هر حال بیشترین فرصتی که به زنان داده شده، در حوزه تحصیلات و سلامت بوده است.»

جواهری ادامه داد: «در ارتباط با وضعیت زنان در خانواده این گزارش نشان می‌دهد جایگاه زن به‌طور قابل ملاحظه‌ای ارتقا پیدا

کرده اما به همان میزان طلاق هم افزایش پیدا کرده و با کم شدن فرزندآوری و تأخیر در ازدواج نیز روبه‌رو بوده‌ایم. هرچند این مسائل دوجویی و زنان و مردان را در برمی‌گیرد. در سطح فرهنگ، اقتصاد، سیاست و اجتماع حقیقتاً به گواهی آمار موجود وضع کشور ما حتی از وضع کشورهای همچون پاکستان و افغانستان نیز پایین‌تر است، هرچند نسبت به گذشته بهتر شده است.»

او با بیان این‌که آینده روشنی برای زنان متصوریم، گفت: «عاملیت زنان افزایش پیدا کرده است. اگرچه هنوز محدودیت‌های زیاد و ابعادی از نابرابری وجود دارد و این روند نشان می‌دهد که بعید است زنان دوباره به مسلخ به معنای سنتی خود بازگردند اما سرعت پیشروی این روند ممکن است تغییر کند. تداخل آرا وضع زن در خانواده را پیچیده کرده و سبب شده هویت زن در درون خودش به تضاد و چالش کشیده شود، بنابراین مهم‌ترین نکته دستیابی به فهم مشترک درباره مسأله زنان است.»